

25301/2512

פרוטוקול מס' 3

מישיבת הוועדה המשותפת (חוקה, חוק ומשפט
ופנים ואיכות הסביבה) לענין שינוי הטיפול
במקרי אונס

יום ג', י"ט בכסלו תשל"ח - 29.11.77, שעה 12.30

נ כ ח ר:

חברי הוועדה:
ש. אלוני - היו"ר
ת. אשל
ב. הלוי
מ. וירשובסקי
ה. זיידל
י. יצחקי
ק. כהנא
מ. עמאר
ש. שטרן-קטן

מוזמנים:
ג. בך - פרקליט המדינה
י. קרפ - משרד המשפטים
ל. שוקרון - " "
ד. גולדפרב - " "
תת-נציג ר. יעקובי - משרת ישראל
פקד אמסלם - " "
י. קדמן - איגוד העובדים הסוציאליים
ס. לבל - " "
ע. קפלן - לשכת עורכי-הדין

מזכירת הוועדה: ר. מלחי

רשמה: ע. הירשפלד

סדר-היום: שינוי הטיפול במקרי אונס - המשך הדיון.

היו"ר ש. אלונגי:
אני פותחת את הישיבה ומודה לאורחים שבאו. אנחנו מארחים היום את נציגי המשטרה, תת-ניצב יעקובי ופקד אמסלם, את פרקליט המדינה מר בר, ומשלחת של עובדים סוציאליים שהם מקורבים לנושא, יזמו איזו שהיא הצעה, ואחר-כך נשמע את דבריהם.

בקטנו היום את נציגי המשטרה לפתוח ולהשיב על השאלות שהועברו אליהם. לפני-כן אנקש לתת לנו תיאור כללי איך אתם ערוכים ומהו הצוהג המקובל אצלכם, כשבחורה באה דמודיעה שאנסו אותה.

ר. יעקובי:
הטיפול בעבירה זו הוא טיפול שמרובזים בו מירב המאמצים ותשומת הלב, בתוספת התחשבות בנסיבות המיוחדות ובמצבה הנפשי של המתלוננת. זו עבירה חמורה, כפי שהמחוקק הסביר אותה, אבל יש לה מהות נוספת של חומרה ודרכי הטיפול שלנו. ללא ספק, תלונה על אונס זוכה לעדיפות-עליונה, והמשאבים שעומדים לרשותנו מרוכזים בעבירה כזו. בחלק ניכר למדי של עבירות אונס המאמץ הוא לאסוף ראיות. לא לגלות את הנעילה, משום שהנעילה בחלק ניכר מהמקרים ידועה; משום שהיו מגעים, יחסי ידידות או היכרות קודמת. חלק מסויים, והוא קטן יחסית - ואלה הם לרוב המקרים החמורים - יש צורך במאמץ לגלות את העברייין. היינו, שלא היתה היכרות מוקדמת, ולפעמים אין גם כיוון מדויק איפה לחפש, ופה מוקדשים מאמצים. לפעמים, אם המקרה הוא חד-פעמי, קשה לגלות; אבל אם הדבר תוזר ונשנה, זה צותן אחר-כך אפשרות להגביר את המאמצים שלנו ולהגיע לידי גילוי העברייין.

היו"ר ש. אלונגי:
כאשר באה המתלוננת למשטרה, מי שומע אותה? היכן שומעים אותה, ובנוכחות מי שומעים אותה? עוד לפני שאתה מתפש את העברייין.

ר. יעקובי:
הדברים האלה מטבעם מתרחשים דווקא בשעות המאוחרות של הערב, או בשעות הלילה. במציאות, לא תמיד גבחרי האנשים במשטרה נמצאים במקום כדי לתת טיפול ראשוני. אבל חקירה מסוג זה, בהתחשב בחומרתה ורצינותה, מחייבת להזעיק אנשים אחרים. מובן שאת ההודעה הראשונה מקבל החוקר התורן במקום. הוא שומע את הדברים, ולפעמים קורה שהוא מיד מטפל בזה. אם יש נתונים שמתייבים פעולה מיידית, הוא לא יהסס, יקח את המכונית ויצא לחפש אחר החשוד. אם ניתן לדחות את הפעולות, כמובן הוא יעשה זאת; אם הוא מרגיש שהוא עצמו לא מספיק קומפוטנט בדבר זה, הוא יבקש מישור אחר, ואצלנו זו מציאות שישנם אירועים רציניים, המפקחים של כל יחידה ויחידה מיד בקראים והם מטפלים בעניין.

במידת האפשר, ונוכחתי לדעת שזה אפשרי נלמעלה מ-55% של המקרים, חוקרת-שוטרת מטפלת בזה וגובה עדויות. יש לנו עכשיו מספר ניכר של שוטרות חוקרות.

היו"ר ש. אלונגי: גם בשעות הלילה?

ר. יעקובי:
בעיקר בתחנות הגדולות. הבעיה יותר קשה בתחנות הקטנות, שנהן מספר אנשים מצומצם. אבל מספר המקרים שקורים במקומות הקטנים הוא כמעט אפסי.

אני בדקתי את הנושא הזה, וכשקורה מקרה כזה מיד מזעיקים את הקצין, שהוא אמנם לא אשה, אבל בכל-זאת יש לו צטיון חיים והוא יודע איך לטפל באספקטים השונים של המקרה.

ר. יעקובי:

אנחנו מדברים בממוצע על כ-10 מקרים בחודש בכל הארץ. אם אנחנו מחלקים את זה לכל תחנות המשטרה, יש למשל תחנות שבמשך השנה לא היתה כל תלונה במשטרה. יש מקומות שבהם היה מקרה אחד או שניים במשך כל השנה. כמוגן שבמקומות היותר גדולים, תל-אביב, ירושלים וחיפה, שם מספר המקרים קצת יותר גדול, אבל שם נמצאים החוקרים והחוקרות ברוב שעות היום, ולפעמים גם בערב בכדי לטפל במתלוננות. בהתאם לצורך החקירה מפנים את המתלוננת לבית-חולים לבדיקה. ברוב המקרים המתלוננת מובלת לבית-החולים ברכב משטרה ובליורי איש משטרה, שרוצה לקבל מהרופא את האיגפורמציה המיידית, ולפעמים גם את התעודה.

כמה מקרים יש בתל-אביב?

ג. בר:

בתל-אביב רבתי, ב-10 החודשים האחרונים ברשמו 20 מקרים שהתלוננו. גם אני הופתעתי מהמספר הזה, כי לפי העתון מקרי האונס הם רבים, אבל הספור בעתון חוזר פעם ופעמיים, ואנחנו בסופו של דבר לא מעלימים תיקים.

ר. יעקובי:

למשל בצפון, פורסם שאנס אחד אנס כמה בחורות, אבל לפי התיאור של המשטרה יש

ה. זינדל:

להציח שזה אותו אנס.

זה גם יכול להיות במקומות שונים בארץ.

ג. בר:

אני מציעה שאת השאלות נשאל כאשר מר יעקובי יסיים, כי הדברים שלו ודברי

הי"ר ש. אלרבי:

היועץ המשפטי לממשלה אינם עולים כל-כך בקנה אחד. פרופ' ברק השתמש במספר של 400 לשנה.

בירושלים ברשמו עד עכשיו, בשנת 1977, 10 מקרים.

ר. יעקובי:

כשפונה אשה בקשר למצב כזה, האם באותו שלב היא ברשמה, או בשלב יותר מאוחר

ש. שטרן-קטן:

וזה במנה, ואלה הם המספרים?

מר יעקובי מדבר על תלונות שהוגשו.

הי"ר ש. אלרבי:

היועץ המשפטי לממשלה אמר שבסגרו 400 תיקים בשנה, וזה בעליה.

ג. בר:

כמה מקרים היו בכל הארץ ב-10 החודשים האלה?

קצת למעלה מ-100 מקרים בכל הארץ.

ר. יעקובי:

אנחנו מבדילים בין אונס ובין מעשה מגונה. יתכן שמה שהעתון מגדיר כנסיון למעשה אונס, אנחנו מבחינה משפטית מגדירים את זה כמעשה מגונה בכוח, ולכן השוני אולי. בירושלים היו 35 מקרים של מעשים מגונים בכוח.

השלב הבא הוא בדיקה בבית-חולים, אם יש צורך, בליורי ותוך התחשבות, עד כמה שניתן, במצבה הנפשי של המתלוננת. קורה לפעמים שיש צורך להחזיק את המתלוננת לשיחות-פעולה לאיתור העבריינין, או לחיפוש אחרי העבריינין, להצביע על המקום, ולפעמים בכדי לערוך מסדר זיהוי או להסתובב ברחובות כאשר יש סברה שהעבריינין עלול להימצא שם ואולי אפשר לגלות אותו. בזה למעשה מסתיימת החקירה, אלא אם בהמשך הדברים, ובעיקר לאחר שהחשוד אותר והוא מוסד גירסה שלו -

ד. יעקובי:

ולעתים רחוקות אנשים מודים באשמה, והגירסה שלו לפעמים מחייבת בדיקה חוזרת ושוב לשוחח עם האשה ולברר את הפרטים. ואני חייב לומר שדווקא החלק הזה הוא הכי פחות נעים, כי עלולה להיווצר אצל הנחונה הרגשה, שהנה לא מאמינים לה. כי אנחנו חייבים לבדוק בראש וראשונה את האמת. (ב) אם אנחנו מקבלים שזו האמת, אנחנו צריכים להיות ערוכים לבנות בצורה כזו את התיק ולהגישו לבית-המשפט ולא להשאיר מקום לספיקות. אחר-כך, כמונו, בא השלב של בית-המשפט. זה שלב שהוא ללא ספק לא נעים, אבל אי-אפשר למנוע אותו, למרות שהוא צורך בדלתיים סגורות. לא מעט מהשאלות שאנחנו נאלצים לשאול, אנחנו שואלים כדי להכין את התיק ולהעבירו לבית-המשפט, שם היא עלולה שוב להישאל על אותם דברים. עד כאן לגבי החקירה המשטרתית, ועכשיו אתיחס לשאלות הספציפיות.

גיל המתלוננות. בדקתי אמנם 100 מקרים, אבל לא בכולם יש לי נתון על גיל. יש לי נתונים על גיל לגבי 34 מקרים. יש מקרה בדיר של אשה "צעירה" בת 71, שנאנסה על-ידי ידידה. יש מקרה של אשה בת 70 - זו היתה התפרצות לתוך בית. מקרה דומה קרה לאשה בת 40. שאר הגילים נעים בין 25 ל-17. גיל 18 הוא המספר הגדול ביותר. יש גם מקרה אחד של גערה בת 15, וילדה בת 11½, שהאנס היה בן 15.

לגבי גיל זה כולל גם חיילות?

ה. זיידל:

יש גם 2 - 3 חיילות.

ד. יעקובי:

מקום האונס. האונס עצמו יכול להיות במקום מסויים, בו בזמן שתחילת הדברים ושורש הרע הוא במקום אחר. במכוניות התרחשו 7 מקרים - ואני מדבר על נתונים לגבי 57 מקרים שנבדקו. בדירה - 15 מקרים; במשרד - מקרה אחד; בבית-ספר - 2 מקרים; בגין הולך ונבנה - 1; מחנה עזוב - 1; חדר בבית-כנסת - 1; בחצר - 4; בגן - 2; פרדס - 8; חורשה - 5; חוף הים - 4; סתם שדה - 5; מטע - 1.

השאלה השלישית היתה באיזה מידה נפגעו

חיילות. לגבי אותם 100 וכמה מקרים, 10 מהן היו חיילות, לא תושבות הארץ. אלה מקרים שאני בדקתי בשנת 1977.

האונס בדרך-כלל נעשה על-ידי יחידים,

פרט למקרה אחד שבו השתתפו 6 גברים; בשלושה מקרים - 5 גברים, ובשני מקרים - שני גברים.

האם המתלוננת היתה דתית, שומרת מסורת

או חופשית? אין לי נתונים מדוייקים בענין זה, אבל בין המתלוננות מצאתי שתיים שהן דתיות, וכמוכן היו לבטיים רציניים מאד אם להגיש תלונה למשטרה. אלה היו מקרים ברוטאליים, לא מקרים של היכרות קודמת.

האם היו ביניהן מפגרות. בארבעה מקרים

היו מפגרות. מקרה אחד מפגרת וגם משקרת. הונברד שהתלונה כוזבת. מקרה אחר, גם כן מפגרת והיא נמצאת במוסד, ומנהלי המוסד טוענים שהיא מדמינת ואין לסמוך על דבריה. והיה מקרה אכזרי מאד של עיוורת, ואנס אותה המודריך שהיה אמור לטפל בה.

מבין האנסים ב-119 מקרים, היו שני

מקרים של חולי נפש.

מה גילם של הגברים?

מ. עמאר:

אין בידי נתונים על כך.

ד. יעקובי:

שאלה לגבי גרוי על-ידי המתלוננת. אין

לנו נתונים על כך.

ד. יעקובי:

ביסיתי ללמוד משהו מטענות על אותם גברים חשודים, אם כי הם הכחישו את מעשה האונס, אבל יחד עם זאת היו מקרים ספורים שטענו שהמתלוננת גירתה אותם בזה שחשפה את עצמה בלבוש. היו כמה גברים שטענו, שהתגועות שלה היו מגרות ולכן ראו בכך רמז להסכמה.

תלונות כוזבות. מדובר כעת ב-12 מקרים שהתלונות כוזבות; חלקם הוכח שהן כוזבות, וחלקם קרוב לרודאי שזה המצב. זאת אומרת, זו המסקנה של החקירה. יש מקרה אחד של תלונה שהוגשה אחרי 8 חודשים. מקרה אחד - אחרי 4 חודשים, והבחורה בהריון. במקרה אחר הוגשה תלונה אחרי 4 ימים; מקרה אחר הוגשה תלונה אחרי 6 חודשים והזוג התחתן, וכמוכן שהיא ביטלה את תלונתה, וברור לנו שהתלונה הייתה כוזבת. במקרה אחר היא התלוננה אחרי שנה, משום שסירב לשאתה.

יש לנו גם צרות מבעלים. בעל התלונן על שאשתו באנסה. היא אחר-כך ספרה על האונס ואמרה שמדובר בידיד; אשה בוגדת. מקרה אחר, שאשה ספרה על אונס משום שהדבר היה עשוי להיחשף, והכוונה הייתה לחפות על בגידה. עוד מקרה של הריון. מקרה אחר של זוג שהיה ביחסי ידידות והגבר עמד לעזוב אותה, והיא התלוננה על אונס. פה היא הודתה. יש מקרה מאד משונה, שבחורה נסעה במונית. היא אמרה לנהג המונית שאין לה כסף, והם הגיעו לתמורה לאו-דורקא כספית, ובסופו של דבר הנהג דרש גם תמורה כספית, והיא אמרה שהיא תתלונן. כאן ברור לנו שהייתה הסכמה. ומקרה אחר - ידידים שקיימו יחסים, ובמקרה ספציפי היא סירבה. היא טוענת שהוא אנס אותה, והוא אומר שלא. יש חשד שנוצרה טינה והיא מעלילה עליו, אבל במקרה זה לא הגענו לרודאות.

בשאלות אחרות שנשאלנו, לצערי לא היה

סיפק בידי להכין תשובות.

בכמה מהתיקים האלה הוגשו כתבי אישום?

ג. בר:

אין בידי כרגע נתונים על כך. 100 המקרים שהוזכרו כוללים גם תלונות כוזבות. מתברר שהתיקים ממחצית 1977 עדיין לא נסגרו.

ד. יעקובי:

כמה זמן לוקח לכם להכין תיק כזה?

היו"ר ש. אלוני:

יש מקרים שתוך שבוע-ימים אפשר להשלים את התיק. זה תלוי במאמץ הדרוש. אם התיק מורכב ומסובך, זה יכול לקחת חודש. אם צריך לאתר את הבעייה, זה עלול לקחת הרבה זמן. אבל תיק כזה זוכה בעדיפות, וברוב המקרים אנחנו מבקשים, והפרקליטות מנקשת להביא את החשוד לדין תוך כדי מעצרו, אלא אם כן יש לנו ספק באמיתות התלונה.

ד. יעקובי:

יש לכם סטטיסטיקה של השנה הקודמת?

ג. בר:

בקשתי פרטים, אבל עוד לא הספיקו להכין את זה.

ד. יעקובי:

אנחנו מבקשים להמציא לנו סטטיסטיקה על תיקים שנפתחו ותיקים שהוגשו בשנים

היו"ר ש. אלוני:

ד. יעקובי:
גלי להתייחס לסטטיסטיקה, אנחנו רוצים
לסגור מספר רב של תיקים בשל חוסר
הוכחות. אופי העבירה, שזה נעשה בין שני אנשים; אין סימנים מוחשיים,
ולמרות שאנחנו מתרשמים, והפרקליטות מתרשמת מאמיתות התלונה, וחוסר
סיוע - בשל כל אלה תיקים רבים נסגרים.

ש. שטרן-קטן:
למרות שאתם מתרשמים מאמיתות הדברים?

ד. יעקובי:
כן. יש לבדוק תלונה של המתלוננת והכחשה
של החשוד. אין עד ראיה וכל סיוע
מוחשי, פציעה, וכל הדברים שנית-המשפט מקבל.

ג. הלוי:
אתם בעצם מתכוונים לשאלת ההסכמה או
אי ההסכמה, או שהבעייה היא של זיהוי
האיש?

ד. יעקובי:
ברוב המקרים הבעייה היא של הסכמה או
אי-הסכמה.

ה. זיידל:
בישיבה הקודמת מסר לנו היועץ המשפטי
לממשלה מספרים מוחלטים, שעומדים
בסתירה לאינפורמציה ששמענו היום. לשאלתו של חבר הכנסת עמאר כמה
תיקים של מקרי אונס נסגרו בשנה האחרונה, אמר פרופ' ברק שנסגרו 400
תיקים, וזה נמצא בעליה.

היו"ר ש. אלוני:
אני חושבת שהוא אמר "גרשמו".

ה. זיידל:
גב' קרפ ודאי תוכל להשלים, כי
האינפורמציה באה ממנה. אבל נניח
ש-400 תיקים גרשמו, זה בכל אופן פי 3 מ-100, וקשה לי להבין איך זה
יתכן שבסך-הכל יש 100 מקרים, וזה כולל מקרים כוזבים. נדמה לי
שהפרופורציות הן שהנשים אינן מתלוננות, אבל לנו כאנשי ציבור יש
הרגשה שהמספר גדול יותר. הייתי שמח אילו זה היה כמו שאתה אומר,
כי אז כולנו היינו יותר שקטים.

דבר שני - היה כאן ויכוח ענייני בין
מר בר לבין היועץ המשפטי לממשלה לגבי הסיוע.

היו"ר ש. אלוני:
אנחנו נגיע לזה.

ה. זיידל:
ברצוני לשמוע את דעתו של תת-גייצב
יעקובי, היות שהוא מטפל בנושא זה,
האם מסקנות הוועדה, או החלטת הרוב להשאיר את המצב הזה, ללא צורך,
זאת אומרת שאפשר לסגור תיקים בגלל חוסר סיוע, אם המצב הזה מצדיק את
עצמו? (ג) לפני שנה, או שנתיים, השתתפת בישיבת ועדת השירותים
הציבוריים שדנה בהרחבת התחיקה. האם אתה חושב שהמלצה בדבר הרחבת
התחיקה היום בתחום העגישה בעיקר, יכולה להיות לעזר?

י. קרפ:
אני חושבת שהמספר 400 התייחס גם
למעשים מגובים ולתקיפות שקשורות

בעבירות מין.

מ. עמאר:
אנחנו היינו תחת הרושם שכאילו יש עליה
בפשיעה בעבירות אלה. לא עבירות מין
רגילות, אלא באיגוס. אני מבין כעת שאין עליה מיוחדת לפי דבריו,
זאת אומרת שזו לא מכת מדינה.

ד. יעקובי:
זו מכת מדינה, אבל יציבה.

מ. עמאר:
מהו לדעתך הגורם, או הגורמים שיש להם השפעה ישירה על ביצוע עבירות אלה? מה הם הכלים שחסרים לך היום בחוק כדי להתגבר על היציבות הזאת ולהקטין אותה? האם חסרה הקלה בחוק מבחינת דיני ראיות? חסר לך אמצעי אחר, או אולי תקן כוח-אדם, או שיש לכם יותר צורך בשוטרות שתלכנה ברחוב בלבוש אחר? אני מבקש שתאמר לוועדה מה מסר לבט.

מ. וירשובסקי:
מה הם האמצעים החסרים לך היום במצב המשפטי הקיים, או אולי בכוח-האדם ובהיערכות הכללית, שהיית רוצה שאנחנו כוועדה נטפל בה כדי להילחם במכת המדינה היציבה הזאת?

ש. שטרן-קטן:
האם יש לך נתונים ואתה יכול למסור על מעשים מגובים, ולדון מעט, או לנתח את הבעיה הזאת? (ב) אמנם יושבת-ראש הוועדה בקשה לתאר איך התהליך הזה מתרחש מדגש שהבחורה גכנסת למשטרה, ובכל-זאת הייתי רוצה לקבל תיאור איפה מקבלים אותה כשהשוטר מראיין אותה, או במצב האידיאלי כששוטרת מראינת אותה. כלומר, האם אתם בוחרים שוטרת, או אם שוטרת-חוקרת היא בעלת נתונים מיוחדים? אם יש איזה שהיא אבחנה בנושא זה: אם משוחחים אתה במקום, או לוקחים אותה לחדר אחר.

י. יצחקי:
אתה פסחת על נושא הסמים. בישיבה הקודמת שאלתי אם יש קשר בין סמים לאונס, וכמה מהאנסים ומהקורבנות נמצאו מסוממים. (ב) נאלו מחודשי השנה מרובים מקרי האונס - האם בתקופת הקיץ או בתקופת החורף? (ג) האם החקירה מתקיימת בתחנת המשטרה או במקום מתאים אחר, והאם יש מעקב אחרי הנאנסת; לאמור, אחרי תקופה של כמה חודשים, אם מתעניינים בגורלה.

ת. אשל:
נראה לי שהדיווחים שאנחנו מקבלים בעדויות מורים שהאונס-ואולי ההגדרה של מעשה מגונה בכוח וכו' אינו כל-כך דק-ואנני חושבת שאילו היינו צריכים להבדיל בין סוגי הפשיעה, זה בכל-זאת דבר של מעשה של יום-יום, והסטטיסטיקה אינה משקפת את מה שאנחנו יודעים. יתכן שצריך לבדוק מדוע יש פער כזה, אבל רציתי שתתייחס גם להערכה שלכם, האם ניתן להגביר את ההזדקקות של הקורבנות למשטרה, דבר שהן אינן עושות אותו היום. הייתי רוצה לדעת באיזה מידה ניתנת עדיפות לחוקרות, ומה הנסיון שיש להן. האם ניתנת לחוקרים ולחוקרות הכשרה מיוחדת? האם יש לכם קשר, הסכם, או הבנה עם בתי-החולים לגבי הטיפול בקורבן אונס כאשר היא מובאת לבדיקה? האם אלה שתי דשירות נפרדות? מי שולט במה. האם עמדתם בפני תופעה שקורבנות אונס, אחרי שלב החקירה אצלכם ועד שהעגין מגיע למשפט, הן מותרות על המשפט? ומאד הייתי רוצה לדעת אם יש קשר, או מעקב אחרי קורבנות אונס, וגוסף על כך מה אתם כמשטרה סבורים שניתן לעשות מבחינת חיזוק הציבור להיות ערבים, או דפוסי התנהגות, או התראה, התקשרות וכו'. האם בזמן החקירה נוכחים גם אנשים אחרים במשטרה, או לוקחים את הבחורה לחדר נפרד? אני שואלת זאת כדי שתהיה לנו תמונה ברורה על האוירה שבה מתקיימת החקירה.

ג. הלוי:
בנוגע למהימנות הספור, זה אחד הקשיים העיקריים שלכם כאשר יש הכחשה, וכשאתם נאלצים לסגור תיקים בגלל חוסר סיוע, וגאלצים לעשות זאת במקרה שאתם בעצם מאמינים לספור, אבל חושבים שלא תוכלו להוכיח את זה בלי סיוע לבית-המשפט. איזה אמצעים יש בידיכם כדי לברר את האמת מלבד שתי הגירסות, שני הספורים? למשל, כבר נרמז כאן, איזה נסיון יש לחוקרים ולחוקרות במטריה הזאת כדי לדעת איזה שאלות צריך לשאול, מה רלבנטי לא רק במישרין, אלא בעקיפין. כדי לעמוד על רקע כל-הדברים, לפעמים דרוש לכך חוקר מצוטה מאד כדי להגיע לחקר האמת. מכיוון שהשלב המשטרתי הוא לעתים קרובות השלב הקובע - בכל אופן לשלילה, אם זה לא

ב. הלוי:

בא לבית-המשפט. בכל המקרים האלה צריך, כמונח, להנדיל בין אלה שהחשוד ידוע; זאת אומרת, שאין הכחשה שהיו מגעים מיניים ביניהם, ואז השאלה היא הסכמה או אי-הסכמה. זו שאלה לגמרי אחרת מהמקרה שעליו קראתי היום בעתון, ששוב באנסה תיירת והאנס ברח ואחר-כך צריך לחפש אותו, וכשמוצאים אותו, לא יכולה לעמוד השאלה של הסכמה או אי-הסכמה, אלא השאלה של מיסדר זיהוי, כאשר התיירת אינה מבדילה בין יהודי אחד למשנהו, או ערבי אחד למשנהו, ואז יכולה להיות טעות.

ועוד רציתי לשאול, באיזה מידה המשטרה משתמשת במכונת אמת באופן כללי בחקירות, ובענין זה - אם זה חשוב או לא. מי מחליט על סגירת התיק - הפרקליטות או המשטרה?

ד. מלחי:
בקשר להתנהגות שתיארת בתחנת המשטרה, האם זה מתבסס על הנחיות קבועות, או שאין לזה מסגרת? ואותה שאלה מתייחסת לגבי הליווי לבית-החולים.

ג. ברי:
בעקבות שאלתה של חברת הכנסת אשל בענין הויתור, האם יש לכם הרגשה שהויתור הזה במידה רבה נובע מהפחד של מה יקרה בבית-המשפט והחשש מפומביות והאם הרגשתך היא שלוא היה ידוע שמשפטים כאלה מתקיימים בדלתיים סגורות, יותר נשים היו מתלוננות מלכתחילה, והיו ממשיכות בתלונבתן גם בשלב מאוחר יותר.

היו"ר ש. אלוני:
בראשית דברייך אמרת, שלמעשה בשעות הערב לא נמצאים שם נבחרי המשטרה, ואחר-כך נחת תיאור של ההיערכות שלכם. האם פעם היית נוכח כשנאה תלונה כזאת? כי זה טבעי שזה הופך לסנסציה. באים החוקרים שנמצאים בתחנה וכולם מתחילים לחקור, עם הרבה הלצות, וזה מעמד די מביש. הנקודה הזאת דורשת קצת יותר מתיאור ההנחיות.

(ב) הליווי מהמשטרה לבית-החולים. במקרה המסויים של הבחורה שהתאבדה - ואני מכירה את הספור מקרוביה וממקור ראשון - המשבר הראשון קרה לה כאשר שלחו אותה לבית-החולים לבד בלילה, והיא הגיעה לשם בכותות עצמה. האם יש לכם הסדר עם בית-החולים? מה הקשר שלכם עם בתי-החולים? האם יש כוונות בבתי-חולים?

כאשר ציינת את החקירה החוזרת, ציינת שיש לה הרגשה שלא מאמינים לה. כיצד עושים שלא תהיה לה הרגשה כזאת, אלא שתהיה לה הרגשה נתמכת? אם היא רוצה להופיע עם אמה, או עם עובד סוציאלי, או עם פסיכולוג, - האם אתם דואגים לכך שתהיה חקירה נתמכת ולא רק שאתם רוצים לרדת לחקר האמת? מטעמכם זה בצדק, אבל מבחינת הקורבן זה דבר שמחייב התייחסות אחרת.

מה אתם עושים במקרה שכתוצאה מאונס יש הריון? לאן אתם מפנים אותה, ואם זו בעייה שמעסיקה אתכם? האם בחורה כזאת שאין לה אפשרות להופיע עם עורך-דין או עם טוען בשמה, האם אתם דואגים להעמיד לה עורך-דין, או ליצור לה קשר עם עובד סוציאלי, או שזה לא תחום שלכם?

יושבים כאן גציגים של איגוד העובדים הסוציאליים, שהציעו להקים מוסד של עובד סוציאלי במצב כוונות, שיש לו רכב וגם טלפון. זאת אומרת, שהבחירה תהיה שהוא יאמן לתפקיד זה במיוחד, והוא יהיה כונן, ובכל מקרה כזה אפשר יהיה לקרוא לו, והם יהיו באיזורים שונים של הארץ. האם בכלל הועבר אליכם הענין הזה? ואם הועבר, מה תגובתכם? ושאלה אחרונה - האם אתם ממליצים ללפד את הננות בבתי-ספר תיכוניים תרגילי התגובות?

י. קרפ:

האם נוצר לאחרונה קשר בין בית-החולים "שערי-צדק" לבין המשטרה בירושלים, ומהו הקשר שנוצר? (ב) לגבי התלונות הכוזבות. אני התרשמתי מהדוגמאות שנתת, שהכזב בגלה על פניו בדרך של התייחסות לנסיבות התלונה. האם מתוך התלונות הכוזבות הצורך בסיוע הביא אתכם למסקנה שהתלונה היתה כוזבת, או לא?

אני מבקשת לקבל כמה חקירות, אם אפשר.

ש. שטרן-קטן:

בהמשך הדברים יכיבו לנו גם תומר.

היו"ר ש. אלובי:

בתשובה לשאלתו של חבר הכנסת זיידל,

ר. יעקובי:

כנראה שהיועץ המשפטי לממשלה התכוון גם למעשים מגוונים. לצערי, לא הבאתי את הדו"ח השנתי של המשטרה. אילו הדו"ח היה אתי, הייתי בוחן לכם מספרים מדוייקים, לפחות של השנה הקודמת. אבל זה יגיע בישיבה הבאה.

לגבי הסיוע - האם יש צורך בסיוע, או לא. זו בעייה, שאני אחטא לעניין אם אנסה כרגע לתת עליה תשובה. אני חושב שזה מצריך מחקר מעמיק מאד בכדי להגיע למסקנות. אני יכול רק לומר מהרהורי לבי. שופט בישראל יודע להחליט במקרים די מסובכים למי להאמין ולמי לא להאמין, ואני חושב שגם במקרים כאלה השופט מסוגל להגיע לחקר האמת; ואם לא, הוא יתן לו ליהנות מהספק. השופט בוודאי לא יגזור את דיבור של הבאשם אם יש צל של ספק. האמת היא, שאולי זו גישה כפי שהיתה קיימת בימים קדומים, כאשר התייחסו בחשדנות יתירה לאשה בעבירות מסוג זה. אני ממליץ לחקור בכיוון זה, כדי לבחון אם הסיוע כפי שהוא היום - כגזירה מהמחוקק ולא כגזירה לשיקול-דעת - האם הדבר הזה באמת דרוש.

לגבי ענישה - אינני חושב שיש צורך לשנות את הענישה במיוחד. המחוקק קבע 14 שנות מאסר בעד עבירה רגילה, ותוספת מאסר אם הדבר נעשה באיומים. אני חושב שזה מספיק בהחלט. ראיתי לאחרונה מספר תיקים, שבהם בתי-המשפט מיצו את הדין והענישו בחומרה יתירה, ונצדק. לגבי עונש יש החמרה מהותית. אין בידי כרגע נתונים על מעשים מגוונים, ולכן לא אוכל להתייחס לזה. מדי פעם בפעם יש גלים של מעשים מגוונים. התופעה הזאת קיימת עכשיו בתל-אביב, ולפני-כן היתה קיימת במקומות אחרים. חלק מהדברים נפסקו בלי שאנחנו השפענו עליהם. יש מקרים, שבהם איתרנו את האנס אחרי מספר מקרים ובזה העניין נפסק.

מהו הגודם למעשי אונס? זו שאלה מאד

מורכבת, וכדי להשיב עליה אני חושב שאנחנו זקוקים לפסיכולוג. הרצון להזדמנות הייתי אומר.

מ. עמאר:

יש גורמים סובייקטיביים. אם אתה עובר על כל המקרים, אתה רואה שיש משהו שעובר כחוט השני; שבמקרים כאלה וכאלה, אתה אמרת שזה קרה במסע או במקומות אחרים. אני רוצה דוגמה. יש בעייה, נזיח, שבנות נוסעות בלינה בטרמפ, ואתה אומר שזה אחד הגורמים. חיילות נוסעות בטרמפ - זה אחד הגורמים. אם כך, אנחנו צריכים לומר שצריך למצוא דרך שבנות לא תיסענה בטרמפ בשעות הלילה.

ר. יעקובי:

זה חלק רציני של המקרים. טרמפים במכונית, או בתנאים שלבחורה לא תהיה שליטה על המצב, אלה מביאים לא מעט למקרי אונס. חלק ניכר של המקרים התחילו בנסיעה בטרמפ והסתיימו במקום אחר. הימצאות בחורה במקום בודד - ללא ספק. אבל חלק ניכר של המקרים - לא המקרים הגרוטאליים, איפה שלא היתה היכרות מוקדמת; במקרים שבהם היתה היכרות מוקדמת, היתה יצירת האשלייה אצל הגבר שהוא יצליח בזה.

באיזה אחוז של המקרים הם מגיעים
להיכרות מוקדמת?

י. קרפ:

ר. יעקובי:
כ-40% - 50%. זאת אומרת, שזהותו של
האחד ידועה לשני. למשל, כשהבחורה
אומרת שמדובר בשכן שלי, או בבחור שלמד עם אחותי, וכך הלאה.

בשאלתי מה חסר לנו. בתקופה האחרונה
התחלנו בתיאומים כדי להשלים את עבודת המשטרה. אנחנו מטפלים בחקירה.
כבני-אדם אנחנו יכולים לתת לפעמים עזרה ראשונה בטיפול נפשי, עד
כמה שבסיון החיים שלנו מאפשר זאת. אנחנו גם מפנים מקרים אקוטיים
לטיפול, לפעמים לבית-חולים, לפעמים לאיזה שהוא מוסד, אבל הדבר הזה
אצו ממוסד ואיננו יכולים לסמוך על אבחנתו של אדם חסר בסיון.
התחלנו במגעים, וחשוב שגורמי הציבור למיניהם יבואו לקראתנו כדי
להמשיך ולטפל בצד הנפשי של קורבן האונס, וגם במעקב, כי לנו אין
אפשרות של מעקב, לא האמצעים ולא היכולת.

באשר למקרי הריון. יש מקרים כאלה,
והם בעיקר בערים הקטנות, וקצין המשטרה במקום עוזר ומסייע. אבל זה
נעשה ביוזמתו, זה לא ממוסד. אני חושב שגורמים נוספים צריכים לבוא
לקראתנו ולסייע בידינו.

חברי פקד אמסלם, יתאר אחר-כך אנטומיה
של חקירה מתוך בסיון פרקטי. אני עצמי ראיתי חקירות של מקרים חמורים
מאד בשנים קודמות, אבל אלה מקרים חמורים ביותר. פקד אמסלם יתאר את
הדברים במדויק מתוך בסיון האישי.

קשר סמים לאונס. אנחנו מוצאים את
הקורבן, וגם את האנס משתמשים בסמים, אבל לפי הערכה שלנו לא לפני
המקרה, אלא תוך כדי המקרה. במלים אחרות, במקרים שבהם אנחנו יודעים
על שמוש בסמים, זה היה כאשר הציעו לו סיגריה עם חשיש, ואותה קבוצה
השתמשה בסמים; אבל לא סמים כגורם וכממריץ למעשה האונס. על זה
איננו יודעים.

חודשי השנה. אני חשבת שנקיץ מספר
המקרים גדול, ונזכחתי לדעת שזה לא כך. הכוונות הן לאורך כל השנה.
מדי פעם בפעם זה עולה או יורד, אבל לא בצורה שנוכל להסיק ממנה
מסקנות.

אין אפשר למנוע את מעשי האונס?
למעשה כבר הזכרתי קודם, שיש בנות שבזהרות לא לנסוע בטרמפים, אלא
אם כן היא יודעת מי האדם שמסיע אותה; הן בזהרות לא להינות אתו במקום
מבודד. נוסף לכך, גם במגעים עם האנשים שהן מכירות, הן חושבות על
אפשרות שהשמן נמצא בראשו, או בכוחותיו, והן מונעות הזדמנות.

בשאלתי אם אנשים שלנו עברו הכשרה
מיוחדת. פרט לשיחות, שיעורים שבועיים והדרכה כללית שהם מקבלים -
שבהם כמובן נושא האונס מודגש - האנשים לא מקבלים הכשרה פסיכולוגית.
בסיון החיים שלהם הוא אשר צריך להדריך ולכוון אותם. באים אלינו
בטענות - אני חושב שלא בצדק - שאנחנו מטפלים במקרי אונס לא ברבישות
מספקת ובהבנה מספקת לגבי הקורבן, וחשבת על אפשרות להטיל את המשימה
הזאת על מישהו אחר. המחוקק קבע את זה, ובמציאות זה קיים. יש לנו
חוקרים למעשים מגונים, עבירות מין לגבי קטינים, ואני חושב שאפשר
להעביר את הענין לידיהם, כי איננו מעוניינים במיוחד לטפל בזה.
אבל יש בעייה נוספת. בסופו של דבר מטרת החקירה היא בראש ובראשונה
להגיע לחקר האמת ולהגיע לראיות נבית-המשפט. העובדים הסוציאליים
שעוסקים בחקירה המסויימת הזאת, לצערנו, במספר רב של מקרים הם אולי
מומחים בפסיכולוגיה, אבל אינם מומחים בחקירה, והתוצאה היא שאנחנו

ד. יעקובי:

באלצים לסגור מספר גדול של תיקים. לכן אנחנו צריכים למצוא שכל ביניים בין שתי המטרות. אם יהיה תיאום, כפי שכבר התחלנו בזה, וזה יביא לידי מתן תשומת-לב לצד הנפשי של קורבן האונס, אני חושב שזה יביא לשיפור המצב.

י. קרפ: האם חשבתם על אפשרות להקים צוות אנשים מיוחד במוקדים שבהם יש ריכוז של מקרי אונס, שיעברו הכשרה מיוחדת, ושהם בעיקר יהיו החוקרים?

ד. יעקובי: אני חשבתי גם על זה. כשאנחנו מדברים על 10, 13 או 15 מקרים בכל הארץ, ואפילו בתל-אביב רבתי עובדים ימים רבים שאין בהם מקרה אונס - אז אולי בתל-אביב אפשר לעשות משהו, אבל בשום מקום אחר אי-אפשר לאמן אדם מבלי לבצל אותו.

היו"ר ש. אלון: הוא יכול לעשות דברים אחרים.

ד. יעקובי: אנחנו יכולים להעביר שלב מסויים של החקירה למישהו אחר. העזרה הראשונה, החקירתית, צריכה להיעשות מיד. באה בחורה ואומרת: כרגע נאנסתי, והבחור המשיך לנסוע במכונית מספר כך וכך, או שהוא בלי מבונית. אנחנו צריכים מיד לבדוק את זה. כך זה במציאות. החקירה המפורטת נעשית על-ידי אדם יותר מאומן. אנחנו לא נוכל לאמן את כולם. אם גאמן את כולם, ערך האימון לא יהיה מספיק. אני חושב שהרבה יותר טוב ויעיל יהיה אם נשלב את העובדים הסוציאליים שיבואו לעזרתנו בהתאם לצורך, כפי שחשגנו.

בהשתלמויות הקרובות שנערוך בקדיש, ללא ספק, תשומת-לב לנושא הזה. בסביר לאנשים, אבל זה לא יהפוך את החוקר לפסיכולוג אשר יעלה את רמתו במידה כזו שיוכל להסתוות לעובד סוציאלי אחר; אם כי בזכותי לדעת במציאות, שנסיון החיים, הגינותו של האיש וחוכמת החיים שלו מביאים לתוצאות לא פחות טובות משל עובדים בעלי תארים ומומחיות.

באשר לבתי-חולים - אין לנו בעיות בענין זה. הבחורה אינה נדרשת לשלם עבור הבדיקה.

היו"ר ש. אלון: גם אם היא מגיעה לבד?

ד. יעקובי: אינני יודע, פה יכולה להיות בעייה. אם היא מופנית על-ידי המשטרה, המשטרה משלמת ואין כל צורך שהבחורה תשלם. קרוב לוודאי שבית-ההדלים פה יזעיק את המשטרה, ואז יבוא החוקר והעובדים יסתדרו. אבל אם היא באה לבד, היא נדרשת לשלם.

י. קרפ: האם יש הנחיה לאיזה בית-חולים לוקחים אותה?

ד. יעקובי: לא. בתל-אביב יש המכון לרפואה משפטית, והוא פתוח.

מדי פעם בפעם יש מקרים, שהבחורה חוזרת בה ומוותרת על משפט, מכמה סיבות: בקשות ותחבנות, לחצים ואף איומים. אנחנו מציינים למנוע את המקרים האלה ולשכנע אותה בכיוון ההפוך. יש מקרים, שבתוך ההתרגשות של האירוע הנצח באות ומתלוננות במשטרה ואחר-כך מתחרטות שמא הדבר עלול להגיע לפרסום, וזה מביא אותן לידי נסיגה כלשהי.

ר. יעקובי:

חקירות מסוג זה נעשות בדרך-כלל ביחידות. אם שמעת על מקרה שבו נכחו שני אנשים, אני מניח שעלול להיות מקרה שחוקר אחד התחיל לטפל בו, הזעיקו את הקצין, ושניהם השתתפו בחקירה. יכול להיות שהחוקר הפליט מלה לא גבוהה, וזה יצר את הרושם.

י. קרפ: היו מקרים של תלונות שהובאו לדיון משמתי במקרים כאלה?

ר. יעקובי: אינני זוכר. אולי היו.

איך אנחנו בודקים את האמת. יש לגו יתרון מסויים בחקירת עבירה מסוג זה, שהאמת נמדדת, גם הפלוס וגם המינוס. מצד אחד יש לגו עדות של המתלוננת, ומצד שני החשוד, ונסיון החיים והעבודה של החוקר מביאים לידי כך שהוא מסוגל להעריך מי מדבר אמת ומי משקר.

העובדה שאין סיוע מכבידה עלינו את הבאת התיק לבית המשפט. זאת אומרת, אנחנו מביאים את התיק לפרקליטות והתיק עומד לסגירה, אבל זה לא משפיע על מסקנתו של החוקר. במקרים מסויימים אנחנו בעזרים גם בפוליגרף, לא רק כדי שגדע את האמת, אלא קורה לפעמים שאנחנו מגיעים לחקר האמת עוד לפני הנדיקה. קורה לפעמים שאנחנו מטיחים בפני החשוד: הנה, הפוליגרף הגיע למסקנה. יש אנשים שמושפעים מהאמירה הזאת ומתקרבים יותר לאמת, ויש כאלה שזה לא משפיע עליהם. יש יתרון בחקירת מקרה אונס, משום שאיננו עוסקים באדם שנחר ללכת בדרך הפשע, והוא אינו מתודע לכל אותם ה"טריקים" של העבריינים בעבירות רכוש, שיודעים איך להתחמק מזה.

לגבי תיירות, היתרון הוא בזה שבמתלוננות הן נשים שיש להן טביעת-עין. הן יודעות לזהות ולהבדיל בין אדם אחד למשנהו. מאחר שיש לגו בעיות עם תיירות שצריכות לעזוב את הארץ, אפשר להביא את עדות המתלוננת עוד לפני המשפט. יש לגו הוראות קבועות בעצין זה, ולמען הדיוק עיכבתי את פרסום ההוראות. הוצאתי טיוטת הוראות ואמרת שביצתיים היא תחייב, ולאחר שבפתור את הבעיה בוציא הוראות קבועות חד-משמעיות.

י. קרפ: ההוראות האלה מתייחסות גם לליווי לבית-החולים?

ר. יעקובי: כן.

ברצוני להתייחס למקרה הטראגי שפורסם בעתוננים. במקרה הספציפי ההוא הבחורה היתה מלווית על-ידי גבר, ידוד שלה. הוא ליווה אותה גם למשטרה, הוא גם ליווה אותה לבית-חולים. היא לא היתה לבד.

י. קרפ: ה"ר ש. אלונזי: היא הזעיקה אותו, כי שלחו אותה לבד לבית-חולים.

ר. יעקובי:

היא התאבדה 4 ימים אחרי המקרה, וקשה לדעת מה גרם להתאבדות. עצם המקרה הוא שהיא עשתה את השטות ונכנסה לדירתו של גבר זר, שלא הכירה, וישבה לשתות אתו קפה, או משהו אחר - את זה קשה לדעת. על-כל-פנים, אם את אומרת - ואני משוכנע שזה כך - זה לא היה בסדר. ההוראה שקיימת מאז חצי שנה היא, שיש ללוות את הבחורה, אלא אם כן היא נמצאת בליווי מישהו.

בחקירות מסוג זה בדרך-כלל נוכח אדם אחד, אבל יכול להיות שנוכחים שני חוקרים. משום שמדובר בעבירה חמורה

ר. יעקובי:

ורציגית, והנסיון החקירתי והידע המשפטי הם בעלי חשיבות. הכלל בחקירות הוא, שהחוקר צריך להיות לבד עם הנחקר, ואז הקשר הנפשי שנוצר, או העימות הנפשי הוא הרבה יותר יעיל. אבל לפעמים יש צורך באדם נוסף שיסייע. המתלוננת אינה זקוקה לייצוג במשטרה, כי המשטרה מחפשת כרגע רק להגיע לחקר האמת ותו לא.

היר"ר ש. אלובי: השאלה היא לא אם המתלוננת זקוקה לייצוג, אלא לסייעוד.

ר. יעקובי: היא ללא ספק זקוקה לסייעוד, ושמתתי שמר קדמן הציע את שירותיו, והתחלנו בשלב של משא-ומתן אבל לא הגענו לסיכום, אם כי היו לנו כוונות זהות בנושא.

האם לאמן את הבחורות בתרגילי התגוננות. כל מקרה שונה ממשנהו. יש מקרים, שבהם רק על-ידי התגוננות אי-אפשר למנוע את האירוע. יש מקרים, שבהם רק על-ידי התנגדות אפשר להגיע לאסון. זה תלוי בנסיבות המקרה. אם הגבר מצוייד בגשק, שום התגוננות לא תעזור, ולפעמים מספיקה צעקה. לעומת זה, לפעמים צעקה יכולה להיות קטלנית. ככלל, טוב לדעת להתגונן.

בנושא הסיוע הוא גורם לסגירת התיק, אבל בשום פנים אינו גורם לאי-אמון. ללא ספק, בנות זרתעות ודי מדוכאות ברגע שהן צריכות להופיע בבית-המשפט. מדובר באנשים צעירים ברובם, שלא התנסו בהנפקה בבית-משפט. הנחורה עולה על הנמה ורדאה שהיא השחקנית הראשית, וזה גורם לה לפעמים לטראומה. אנג, במציאות אני חושב שהמתלוננת מוסרת עדות בדלתיים סגורות.

ג. בר: כי החוק לא מאפשר את זה.

ר. יעקובי: אני חושב שהכלל צריך להיות שיש לגבות את העדות בדלתיים סגורות.

היר"ר ש. אלובי: בבקש מוועדת החקיקה של לשכת עורכי-הדין התייחסות בנושא של דלתיים סגורות, אלא אם כן בית-המשפט ימצא לנכון לקיים את זה בזמנים פתוחות. כמו-כן בבקש התייחסות בנושא הסיוע, ולהעביר אלינו חוות-דעת בשתי הבקורות האלה.

ע. קפלן: ברמת-חן יש מרפאה לבריאות הנפש, שמסייעת למקרים גבוליים שאינם שייכים למקרים הרגילים שמזדמנים לבתי-חולים, והיא עשויה להיות פתרון. ידוע לי על מקרה אחד של אונס, שהביאו את המתלוננת בלילה, בסיוע משטרה, מבית-חולים "איכילוב" למרפאה ברמת-חן.

ר. יעקובי: זה נעשה במקרה שהחוקר המטפל בענין רואה שזה מקרה חמור.

ע. קפלן: המרפאה הזאת פתוחה גם בלילה ואפשר להעביר לשם מקרים כאלה באופן קבוע.

בתל-אביב זה חשוב מאד.

היר"ר ש. אלובי: על הנושא של שירותי משרד הבריאות בתייחס בפירוד.

אבקש את מר קדמן לספר לנו על ההצעה

וכיצד אתם מתארים אותה.

י. קדמון:
לפני כחצי שנה הקמנו צוות שמטפל בנושא
בהתנדבות. נמצאת אתי סמדר לבל, שהיא
אחת מהצוות. שתי עובדות סוציאליות אחרות שהיו צריכות להשתתף בישיבה
חלו ולא באו.

אנחנו מתייחסים רק לקטע אחד מתוך כל
הנושא הבעייתי שנקרא אונס, שעל חלק ממנו שמענו כאן היום. אולי רק
אומר, לפני שאכנס לקטע הזה, שאני חושב שאחת הבעיות הקשות הוא הנושא
של אלה שאינן מתלוננות.

היו"ר ש. אלובי: אנחנו מודעים לכך.

י. קדמון:
ברור לנו שאין כל פרופורציה בין התלוננות
שמתקבלות במשטרה ובין התלוננות שאינן
מגיעות. אנחנו סבורים שאפשר להביא לידי כך שיותר נשים תתלוננה.
דבר נוסף, אני מציע שתיעזרו גם בדלילה ובמנחם אמיר, שחזרו מארה"ב
ועסקו שם רבות בנושא הספציפי הזה.

לגבי הקטע שאנחנו מתייחסים אליו.
אחד הדברים שמצאנו הוא, שקיימת בעייה קשה מאד של נשים המגיעות למשטרה
להתלונן, ומאחר שהמשטרה - אם בגלל הגדרת תפקידה, אם בגלל קשיים אחרים
שלה - אינה ערוכה להתייחס לצד הרגשי-הנפשי-האמוציונאלי שמקרה של
אונס, או נסיון לאונס, בוודאי כרוך אתו בכל מקרה ומקרה. אפילו אם
מדובר במקרה שתמר מירוז תיאר אותו ב"הארץ", או מקרים אחרים שידועים
לנו, מתברר שהמשטרה אינה ערוכה - והיא עצמה מודה בכך - להתייחס לצד
הרגשי שחייבים להתייחס אליו. לכן הצענו, אחרי עבודה של מספר שבועות,
ליצור צוות קבע, שאת חלקו הצענו לתרום לו בהתנדבות מלאה. הצענו
ליצור דמות של עובד כונן בכל אחת מתחנות המשטרה, וקבלנו את הפיזור
של תחנות המשטרה ופיזור של מקרי האונס לפי התחנות, כשמספר הטלפון
של העובדת הסוציאלית, בעבודה ובבית, יהיו אצל היומנאי בתחנת המשטרה.

תת-צייב יעקובי הזכיר שישנו אתם
פעמיים, והגענו להסכם עקרוני על העניין, ויש עדיין חילוקי-דעות לגבי
פרטים שונים ולגבי מועד ההפעלה. ופה יש לי בקשה לוועדה. אחת
הנקודות שעליהן יש לנו חילוקי-דעות, היא העובדה שאנחנו חושבים שבכל
מקרה שיש תלונה על מעשה אונס, צריכה להיות הוראת קבע להזעיק את
הכונן ולא להשאיר את זה פתוח לשיקול-דעת של היומנאי ולאחר החקירה.
אנחנו חושבים שיש מקום להתערבות של העובדת הסוציאלית בכמה שלבים.
שלב ראשון הוא שלב ההמתנה. לפעמים החקירה לא נעשית בו במקום. יש
מקרים שהמתלוננת באה ומוסרת על אונס שאירע שלשום, כך שאין בעייה
שצריך לצאת ולמצוא את האיש שברח עם המכוננית. זה שלב ההמתנה.
זה קריטי מאד לאשה שהחליטה לבוא ולהתלונן. אגב, לנשים רבות זה
מפגש ראשון עם תחנת המשטרה, ומפגש כזה אינו נעים, למרות שהיא לא
נאשמת. אנחנו מעוניינים בכל מקרה, אם זה אפשרי, שהעובדת בין היתר
תשב עם המתלוננת בהמתנה. אנחנו רואים בזה ערך חשוב מאד.

כל הדברים האלה מותנים ברצונה של
האשה. אנחנו לא נעשה את זה בניגוד לרצונה ולנכונותה של האשה לכל
התהליך שאני מדבר עליו. ואני מבקש, אם האשה רוצה או לא, שלא השוטר
ישאל אותה, אלא העובדת הסוציאלית. אינני רוצה שהיומנאי ישאל אותה,
כי אחר-כך יתעוררו חילוקי-דעות אם הוא כן שאל אותה, כן הציע לה, או
לא. אני מציע שבכל מקרה שהיא תוזעק, היא תציב לאשה את השאלה אם היא
מעוניינת בנוכחותה או לא.

השלב השני הוא השלב של נוכחות בחקירה,
ובעניין זה יש לנו חילוקי-דעות עם המשטרה. אנחנו סבורים שחשוב מאד
שהעובדת הסוציאלית תהיה נוכחת בחקירה. לא מעורבת, אבל נוכחת.
הדברים אינם כה יפים כפי שנמסרו לגבי התנהגותם של החוקרים. נכון
שיש צורך בשאלות רבות ונוקבות, חלקן לא נעימות, אבל השאלה היא איך

י. קדמן:

עושים את זה. אני גם רוצה להדגיש, מבחינה אובייקטיבית, שמצבן של חלק מתחנות המטרה גורם לכך שהחקירה לא נערכת בפרטיות. בירושלים יש חדרים, החוקר יושב באחד החדרים וחוקר, כשאותו חדר משמש מעבר לחדרים אחרים.

ולפעמים בעצרים קצת כדי לשמוע.

הי"ר ש. אלרבי:

י. קדמן: בהחלט. אין כאן פרטיות. לכן אני חושב שחשוב שהעובדת הסוציאלית תלווה את האשה בעת החקירה עצמה, לא על-מנת להפריע לחוקר בעבודתו. זה חשוב לאשה, וחשוב גם לגבי התנהגותו של החוקר עצמו.

באמר כאן שטיפול בפשי מסויים ניתן לאשה על-סמך נסיון חיים. הדבר קצת מגוחך, כי אי-אפשר לתת טיפול בפשי על-סמך נסיון חיים. לכן, כשאנחנו גמיינ את העובדות שאנחנו מציעים לתפקיד זה בהתנדבות, נעשה מיון קפדני.

אתם גם תהיו מוכנים להכשיר אותן הכשרה נוספת בעזרת המשטרה?

הי"ר ש. אלרבי:

י. קדמן: בהחלט. הצענו שהעובדות האלה יעברו השתלמות בשני תחומים: א) בהכרת המשטרה; ב) מה שנקרא התערבות קיצרת-מועד. דרושה פה מיומנות מיוחדת לצורך התערבות כזאת.

השלב השלישי הוא שיחה לאחד החקירה, אם בעת הלירוי לבית-חולים, או אחרי שהעניין הסתיים. אנחנו רוצים שהעובדת הסוציאלית תשב עם האשה, אם היא מבקשת כך, ובעת הצורך היא תדע לשמש לה כתובת להפנייה לשירותים אחרים בקהילה. לפעמים האשה נזקקת להמשך הטיפול הנפשי, ואם כך, רצוי שיהיה מישהו אשר יתן לה כתובת. לא כל אשה מתמצאת במערך השירותים הקיימים, ולכן טוב שיהיה מישהו שיתן לה את הכתובות. אנחנו נבחה את העובדות, צריכה להשאיר את מספר הטלפון שלהן אצל האשה, כאשר תופעות של טראומה מופיעות הרבה יותר מאוחר אצל האשה, אם היא פתאום נפגשת הרבה יותר מאוחר באיש שדומה לאב, שיהיה לה עם מי להתקשר.

אנחנו מציעים את ההסדר הזה על בסיס

התנדבותי לגמרי. מצדנו נצטיח לעובדות את כיווני הוצאות הנסיעה, האיגוד שלנו יכסה את זה. איננו דורשים מאף אחד תשלום בעד העניין. אם האשה לא תרצה, לא נכפה עליה הסדר כזה.

אני רוצה לשאול את הוועדה בעיקר לגבי

מועד התחלת הביצוע. העניין נדחה כמה פעמים בגלל סיטואציות שונות. כאשר נפגשנו עם מר יעקובי ודברנו על דברים יותר קונקרטיים, התברר שקמה אותה ועדה אשר מונתה על-ידי היועץ המשפטי לממשלה, ונאמר לנו לחכות.

אני מבקשת שאת הדברים שהעלית, תשלח

הי"ר ש. אלרבי:

לוועדה כתזכיר. ב) הוועדה תקיים עוד

ישיבה אחת כדי לשמוע את הקרימינולוג אמיד, שכולם ממליצים עליו. אנחנו בקבל את התומר שלכם וגם את התומר של בית-החולים "שערי-צדק", ולאחר הישיבה הנאה נתמקד במסקנות הביניים לשלב הראשון הזה, על-מנת שנוכל לצעוד את הצעף הראשון, הסייעודי, עד שנפתח התיק במשטרה. לצורך זה כבר יש לנו התייחסות לנושא שהעלית.

ש. אלרגי:

נושא ההתנדבות הוא נושא לשיקול-דעת.
אינני בטוחה שכל חברי הוועדה יתמכו בכך שנושא שצריך להכנס לנורמות
מסוימות, ברורות, צריך להתנהל בהתנדבות. אבל כל ההצעות האחרות
שהעלית, ודרכי הפעולה, נבקש ממך שלשנוע הבא יהיה לנו תזכיר בנושא
הזה.

אני מודה לכם. הישיבה בעולה.

הישיבה נבעלה בשעה 14.15